

ŠVIHOV V PROMĚNÁCH ČASU

Stará tvrz a přesun osídlení do údolí

V době středověku, na přelomu 12. a 13. století, se v oblasti Švihova rozkládala zeman-ská sídla, která vlastnil Budovij ze Švihova, avšak nejčastěji se setkáme se jménem jeho syna Držkaje, jenž po smrti svého otce tuto oblast zdědil. Jádro švihovské vsi, o níž se objevují první zmínky roku 1245, se v tomto období pravděpodobně rozkládalo v okolí dnešního kostela sv. Jiljí. Švihov jako hrad je výslovně uváděn až o více než jedno století později a to roku 1375.

Na přelomu 13. a 14. století se novými vlastníky Švihova stali představitelé rodu Rýzmberků, kteří přenesli sídlo z návrší do údolí a postavili zde tvrz. Doprovodným jevem byl přesun centra osídlení do míst, kde se rozkládá dnešní Švihov.

Prvním pánum Švihova z rodů Rýzmberků se stal kolem roku 1342 Vilém II., který jako první začíná užívat predikát ze Švihova. Se svou manželkou Ludmilou měl tři syny – Viléma, Břeňka a Pútu. Správy majetku se ujal nejstarší ze synů Vilém, který tuto činnost vykonával do roku 1360. Novým správcem se stal nejmladší bratr Břeněk, jenž zastával několik významných funkcí – od roku 1380 zasedal u dvorského soudu, 1394 se stal nejvyšším komorníkem království českého, 1396–1397 zastával úřad nejvyššího dvorského sudího v Čechách. Po smrti bratra Púty získal Břeněk do správy Buděticco, kde byl zbudován hrad Rábí. Již za Břen-

ka začalo docházet k postupným přestavbám tvrze na hrad. Břeněk umírá roku 1407 a zanechává po sobě tři sny – Jana, Viléma a Pútu –, kteří měli majetek spravovat společně, nakonec však došlo k rozdělení.

PÁNI ŠVIHOVŠTÍ Z RÝZMBERKA NA ŠVIHOVĚ.				
I.				
Dědeček syn Břetislava na Zhoře 1251–53 na Rýzmburku, 1277 netv. sudi král Českého 1279–82 netv. komot. † p. 1297	Příbuzné	Dědic	Prostř. 1297–99	Ostatní
Vilém na Skale 1297–1318		Dědeček 1297–1307	na Rýzmburku 1290–1309	
Hynšek na Mačkově předst. zem. soud. 1337–58	Příbuzné	Otka	Vilém v Chysti & Leštinech 1358 na Švihově 1361–62 na Městci 1361–62 m. Ludmila	Martinka
Břeněk na Švihově, Buděticích 1362–1407, m. Vilém a krom. 1407 pánček sírot říšským	Příbuzné	Fóta	Vilém na Kolinci a Rábí 1362–1398 m. Albrecht z Velhartic	Vilém na Městci 1371–1378 m. Markéta
Púta † 1409	Púta	Jan na Rábí 1408–39 nejv. komot. † 1450 14–IV. m. 1409 Anna z Hradce	Vilém na Švihově 1423–1452 důc. strany kast. než p. 1423–1452 kast. m. Albrecht z Velhartic	Vilém na Švihově 1423–1452 důc. strany kast. než p. 1423–1452 kast. m. Albrecht z Velhartic
		Vilém na Švihově probost mělnický † 1504	Dědeček na Warten- bergu, Švihově 1434–† 1474	Fóta, Ženy, Poslanci na Švihově, Rýzmburku Hertvík, Kast. Kast. Rábí, Horazdovice a Přestudice – † 1504 21.–VII.
II.				
Katerina m. Ždeněk Lev z Rožmitála	Břetislav na Rábí, Rýzmburku, Hertvík, Kast. Cirkvenec a Horazdovice † 1510–1519, m. Ludmila 1510–1519, † 1500	Johanna m. Jan ze Štenberka na Bechyň	Vilém na Klešové, Střele, Dobříš 1548–1555, m. Karel Stejský 1555–1567 kast. m. Petr ze Šternberka 1551–1567 kast. m. Anna z Gutensteina † 1558 2 m. Anna z Janovic	Jindřich na Švihově a Rýzmburku 1511–1512 nejv. komot. 1511–1522 nejv. komot. 1522–1523 m. Anna z Vršků † 1523 m. Vorša, kněžna na Minsterberku
Michal † 1578 ve službách morav- ských	Matejš v rámci něm. ry- tíři 1578–1587 m. Anna z Blat-	Václav na Horádku, Řečice 1587–1588, m. Petr ze Štern- berka na Švihově m. Markéta z Ga- tritzovice	Bukovka † 1555 m. Petr ze Štern- berka na Švihově m. Markéta z Ga- tritzovice	Václav měl podíl na Rýzmburku a Švihově 1507–1510 ještě žil.
Karel na Horazdovicech, Nel- son, Nepaschové, † 1593	Anna m. 1593 Zikmund z Dlaž- ovice, na Kořen- icích	Johanna m. 1593 František Švihovský, Rýz- mburka na Přešticku a Lužanech	Ambrus m. 1593 Bukovka † 1598 m. Ferdinand Lakat	Jan Póta 1554 na Rýzmburku a Švihově 1555– Eva ze Švihově

Rod Švihovských z Rýzmburka na Švihově
(František Zeman – Kniha o Švihově a okolí).

Púta získal Skálu, jíž vlastnil do své smrti roku 1413, kdy správu této oblasti převzal bratr Jan, jenž měl též na starost Rábí a Rýzmberk. Poslednímu z bratrů, Vilémovi, připadl Švihov, k němuž připojil některé z moravských vesnic poté, co se oženil s Markétou ze Šternberka.

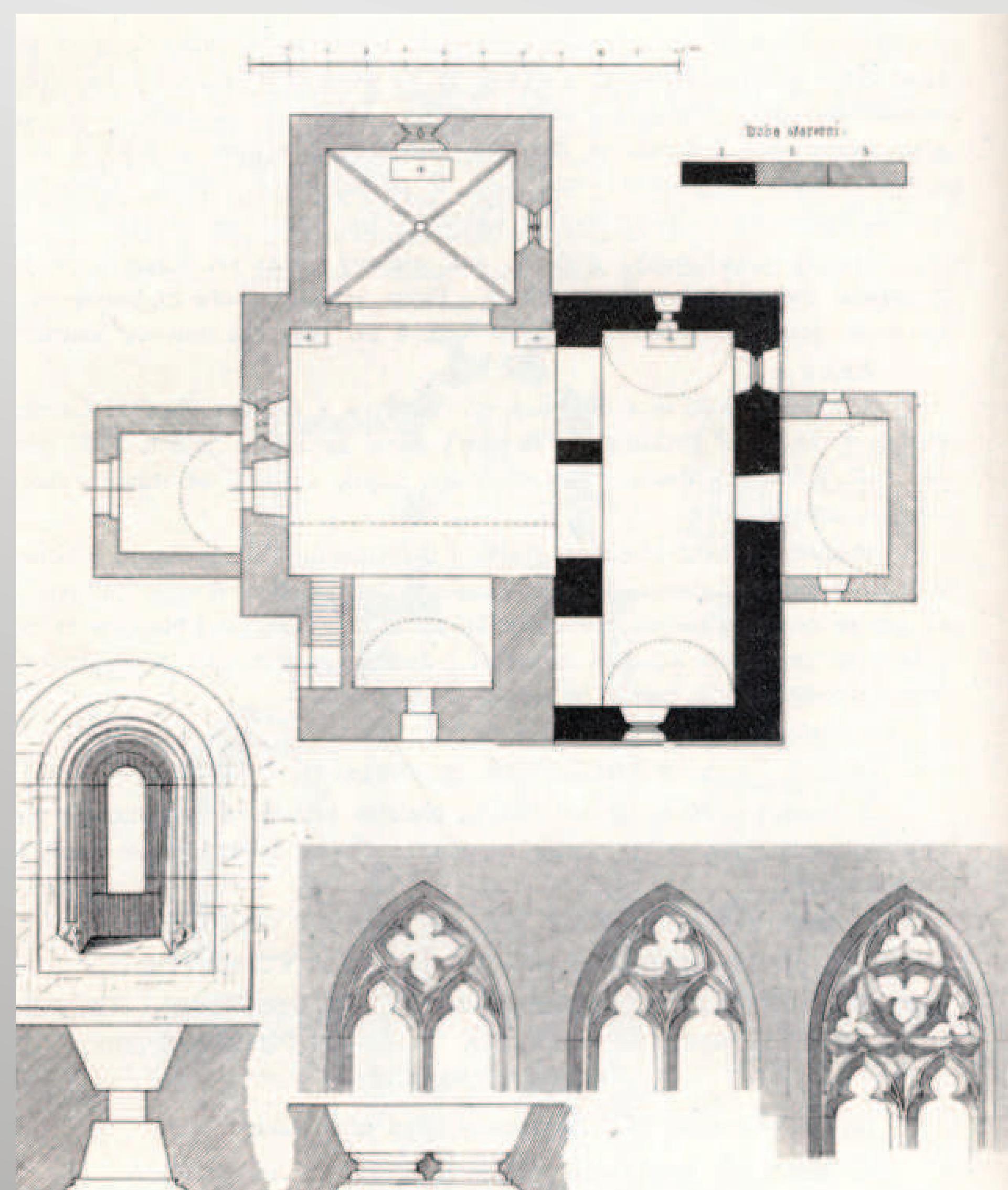
Období 15. století se v českých zemích neslo ve znamení vzestupu husitského

hnutí a české reformace. Témata husitů je se Švihovským hradem úzce spjata, neboť vlastník Švihova Vilém byl stoupencem katolicismu a v době husitských válek se postavil na stranu císaře Zikmunda Lucemburského, který jej za jeho oddanost náležitě odměnil. Katoličtí páni západních Čech nahlíželi na Viléma z rodu Rýzmberků jako na vůdce protihujsitských sil na Plzeňsku. Kolem 1424 či 1425 zahájili Husité tažení proti hradu Švihov, došlo k tomu poté, co se Vilém rozhodl k výpadu proti kališnickým Klatovům.

V pramenech z tohoto období je pro Švihov užíván pojem fortalicum, jímž se označuje tvrz či hrad menších rozměrů. Husité tvrz obléhali a přibližně po dvou týdnech jej dobyli narušením systému vodních příkopů, které zasypali, rozrušili, odebrali vodu nebo jiným způsobem narušili zavodňovací systém. Vilém nadále bojoval proti husitům u Tachova, Stříbra nebo při obraně Plzně. Na Švihov se mohl vrátit po devíti letech, roku 1436. Jak již bylo uvedeno výše, Vilém byl za svou věrnost císaři odměněn, a to především v podobě rozšíření majetku švihovských, kteří se tak stali jedním z nejvýznamnějších českých šlechtických rodů. Vilémovým dědicem se stal syn z druhého manželství Púta Švihovský, který jest spojován s vybudováním hradu na základech bývalé tvrze.

Hřbitovní kostel sv. Jiljí (foto Jindřich Hašman).

Půdorys kostela sv. Jiljí s vyznačením stavebních fází a vyobrazením okenních otvorů – vlevo románské okno, vpravo gotická okna (Švihov - Kostel sv. Jiljí, Soupis památek, 07. Politický okres klatovský (1899), str. 168-170, cit dle: <http://depositum.cz/knihovny/pamatky/strom.clanek.php?clanek=4128>).